

IFLA/UNESCO Manifest over de openbare bibliotheek

Vrijheid, welvaart en de ontplooiing van samenleving en individu zijn fundamentele menselijke waarden. Deze kunnen alleen worden gerealiseerd door goed geïnformeerde burgers, die in staat zijn hun democratische rechten uit te oefenen en een actieve rol te spelen in de samenleving. Constructief deelnemen aan het maatschappelijk leven en meewerken aan het vormgeven van de democratie zijn afhankelijk van voldoende opleiding en van vrije en onbeperkte toegang tot kennis, wetenschap, cultuur en informatie.

De openbare bibliotheek, de plaatselijke toegangspoort tot kennis, scheidt een essentiële voorwaarde voor levenslang leren, onafhankelijke besluitvorming en de culturele ontwikkeling van individuen en maatschappelijke groeperingen.

Met dit manifest verklaart de Unesco, dat zij de openbare bibliotheek beschouwt als een stuwende kracht op de weg naar educatie, cultuur en informatie en als een essentiële factor bij de bevordering van vrede en welbevinden in de gedachten van mannen en vrouwen. De Unesco beveelt daarom nationale en lokale overheden met klem aan, de uitbouw van het openbare bibliotheekwerk te ondersteunen en er zich actief voor in te zetten.

De openbare bibliotheek

De openbare bibliotheek is het lokale centrum voor informatie, dat ervoor zorgt dat allerlei vormen van kennis en informatie direct beschikbaar zijn voor de gebruikers.

De diensten die de openbare bibliotheek aanbiedt, zijn voor iedereen in gelijke mate toegankelijk, ongeacht leeftijd, ras, geslacht, godsdienst, nationaliteit, taal of sociale status.

Voor gebruikers die om wat voor reden dan ook niet kunnen profiteren van de reguliere diensten en materialen, moeten speciale diensten en materialen ter beschikking staan.

Bijvoorbeeld mensen uit kleine taalgroepen, mensen met handicaps en mensen die in ziekenhuizen of penitentiaire inrichtingen verblijven.

Alle leeftijdscategorieën moeten materiaal kunnen vinden dat aan hun behoeften beantwoordt.

Bij het aanbieden van collecties en diensten moeten alle soorten geschikte media zijn vertegenwoordigd, en dient gebruik te worden gemaakt van zowel de moderne technologische als de traditionele hulpmiddelen. Goede kwaliteit en afstemming op de lokale situatie en de lokale behoeften zijn van wezenlijk belang. De collectie moet een afspiegeling zijn van actuele trends en van de ontwikkelingen die zich voordoen in de samenleving, maar ook van wat mensen ooit hebben bedacht en tot stand gebracht.

Collecties en diensten mogen niet onderworpen zijn aan enige vorm van ideologische, politieke of godsdienstige censuur of onder druk staan van commerciële belangen.

De opdracht van de openbare bibliotheek

De opdracht van de openbare bibliotheek in relatie tot informatie, alfabetisering, educatie en cultuur bestaat uit de volgende onderdelen, die centraal moeten staan in de dienstverlening aan het publiek:

1. aanleren en versterken van leesgewoonten bij kinderen van jongs af aan;
2. ondersteunen van zelfstudie en van het reguliere onderwijs op alle niveaus;
3. gelegenheid geven voor creatieve zelfontplooiing;
4. stimuleren van de verbeelding en de creativiteit bij kinderen in jonge mensen;

5. besef bijbrengen van het culturele erfgoed en waardering voor kunst en voor de verworvenheden en vernieuwende ontwikkelingen op het gebied van de wetenschap;
6. toegang bieden tot allerlei vormen waarin de uitvoerende kunst zich manifesteert;
7. bevorderen van de interculturele dialoog en aanmoedigen van culturele verscheidenheid;
8. ruimte geven aan de traditie van mondelinge overdracht;
9. garanderen dat de burgers toegang hebben tot allerlei vormen van lokale informatie;
10. verlenen van een diensten die toegesneden zijn op de behoeften van lokale bedrijven, instellingen en belangengroepen;
11. bijdragen aan de ontwikkeling van vaardigheden, die het omgaan met informatie en met de computer moeten vergemakkelijken;
12. ondersteuning geven en deelnemen aan activiteiten en projecten in het kader van de alfabetisering, zo nodig zelf initiatieven nemen op dit gebied.

Financiering, wetgeving en netwerken

De openbare bibliotheek moet in principe vrij zijn van contributie. Zij hoort tot de verantwoordelijkheid van de lokale en nationale overheden. Zij dient gebaseerd te zijn op specifieke wetgeving en door de lokale en nationale besturen te worden bekostigd. De openbare bibliotheek dient een wezenlijk bestanddeel te zijn van elke langetermijnstrategie op het gebied van cultuur, informatievoorziening, alfabetisering en educatie.

Om samenhang en samenwerking op landelijk niveau te verzekeren moet in wetgeving en strategische planning ook de omschrijving en bevordering van een landelijk bibliotheeknetwerk worden vastgelegd, dat gebaseerd is op overeengekomen dienstverleningsnormen.

Het netwerk van openbare bibliotheken moet ontwikkeld worden in relatie tot andere landelijke en regionale bibliotheekinstellingen, wetenschappelijke bibliotheken en speciale bibliotheken, schoolbibliotheken en bibliotheken aan instellingen voor hoger beroeps- en academisch onderwijs.

Organisatie en management

Er dient een duidelijk beleid te worden geformuleerd, waarin doelen, prioriteiten en diensten worden vastgelegd in relatie tot de behoeften van de lokale gemeenschap. De openbare bibliotheek moet op effectieve wijze worden georganiseerd en zij dient professionele normen te hanteren voor haar dienstverlening.

De openbare bibliotheek moet samenwerking aangaan met relevante partners, bijvoorbeeld met gebruikersgroepen en met functionarissen uit andere disciplines op lokaal, regionaal, landelijk en ook op internationaal vlak.

De diensten van de openbare bibliotheek moeten fysiek toegankelijk zijn voor alle leden van de plaatselijke gemeenschap. Dat vereist bibliotheekgebouwen die op een gunstige plaats zijn gesitueerd, goede lees- en studiefaciliteiten, het gebruik van geschikte technologische hulpmiddelen, en openingstijden die zijn afgestemd op de wensen van de gebruikers. Tot de diensten die de bibliotheek aanbiedt, horen evenzeer speciale activiteiten voor mensen die niet in staat zijn zelf de bibliotheek te bezoeken.

De dienstverlening moet worden aangepast aan de uiteenlopende behoeften van de bevolking in plattelands- en in stedelijke gebieden.

De bibliothecaris is een actief bemiddelaar tussen de gebruikers en de informatiebronnen. Om een adequate dienstverlening te garanderen is een beroepsopleiding en permanente bijscholing onontbeerlijk.

Er moeten stimulerings- en instructieprogramma's worden aangeboden om de gebruikers te helpen meer profijt te hebben van alle beschikbare informatie.

Uitvoering van het manifest

Beleidsmakers op landelijk en plaatselijk niveau alsmede de bibliotheekgemeenschap in brede zin, waar ook ter wereld, worden hierbij dringend verzocht de uitgangspunten die in dit manifest zijn verwoord ten uitvoer te brengen.

IFLA/UNESCO Public Library Manifesto 1994

(<http://www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/libraman.html>)

Copyright © Nederlandse vertaling: Vereniging NBLC